
Komedie
o svaté panně Dorotě

PROLOGUS

Vaše milosti, šlechetné paní,
vinšujem vám štěstí, zdraví.
Prosím, neračte mít za zlý,
že sme my sem nyní vešli:
chtěli sme něco činiti,
akci kratičkou strojiti
o svaté panně Dorotě,
ač krátce i také sprostně.
Památka, která se stala,
že Maxentia přemohla,
než by Krista opustila,
raději smrt podstoupila
spolu i s svými sestrami,
též i s jinými mnohými.
To pak všechno, jak se dalo,
(račte mlčet trochu málo)
ráčíte všechno viděti
i také nyní slyšeti.

Král: Slyšte, moji služebníci,
nejmilejší komorníci,
co vám teď nyní oznámím,
v krátkosti slovích vypravím:
Jest Dorota ušlechtilá
v mravích a velmi spanilá,
jížto ve všem světě rovné
není, tak krásné, podobné.
Z rodu králův jest zrozena,
kterážto má být má žena.
Než že se však Kristu klaní
a naše pak bohy haní,

pročež mi pro ni dojděte,
přede mne ji hned postavte!

Služebník 1.: Hned, pane, tvé poručení
vykonáme bez prodlení;
zdaliž není tvá velebnost
větší nežli její ta ctnost?

Tu jdou dva pro ni.

Služebník 1. praví:

Slyš, Doroto, panenka ctná,
jenžs tak velmi ušlechtilá,
máš k Maxenciovi jíti,
před něj se hned postaviti.

Dorota: Dobře, tak chci učiniti
a s vámi před něho jíti.
Však nejprv musím věděti,
co já mám před ním dělati.

Služebník 2.: Tak hádám, že tě chce vzíti
a za manželku pojíti.

Dorota: Bože, nechť on nemyslí toho,
bych měla být ženou jeho!
Já se nemíním vdávati,
než Kristu Pánu sloužiti.
Však přece před něho půjdu,
jdi napřed, já za tebou jdu.

Tu jdou a počká nedaleko, až ji služebník opoví.

Služebník 2.: Posečkej málo, Doroto,
opovím tě králi, věz to.

Jde k králi, učiníc poklonu, rce:

Již sme tvůj rozkaz splnili
a Dorotu sem přivedli;
tam vně v síni očekává
a velmi tvrdě odmlouvá.

Král: S poklonou a s uctivostí
i se vší velikou ctností

tak, jak sluší na královnu,
vedle mne posaďte ji tu.

Služebník 1. jde pro ni:

Doroto, máš hned k králi jíti,
vedle něj se posaditi.

Dorota: Není mně třeba seděti,
můž, co chce, volně mluvit.

Jde před něj a rce:

Jaká potřeba, že jsi mne
kázal postavit před sebe?

Král: Slyš a pozoruj, Doroto,
zavolal sem tebe proto,
poněvadž jsi tak spanilá
a z králů slavných zrodilá;
tvou krásu velmi zvyšují,
spanilost, mravy schvalují.
A protože jsi toho hodna,
byť slavně byla zvýšena:
chceš-li tehdy opustiti
tvého Krista, jej zapřítí,
chci tě slavně povýšiti
a za královnu pojíti.

Však prv se musíš klaněti
našim bohům a je ctíti;
pakli toho neučiníš,
pod meč hlavu dáti musíš.

Dorota: Ó zlý, nevěrný pohane,
krvavý lotře, tyrane,
oč ty nyní usiluješ,
toho v pravdě nedovedeš.
Nemínímť já se vdáti,
svého Krista upustiti.
O tvé království nestojím,
aniž se tebe nebojím.

Kristus jestiž ženich můj sám,
k němuž já se vždy přiznávám.
*Tu král nastaví ucha hněvivý a ďábel mu do něho měchem
fouká a se směje, a ona přece říká:*

Jemuž sloužím dnem i nocí
se vši snažností a mocí;
byť mne, jak pravíš, dal stíti,
chciť v své stálosti zůstatí.
A bys mne trápil ještě víc,
nebojím se tvé zlosti nic.
Tobě v ničemž nepovolím,
radčí smrt podstoupit volím.

Král rozhněvaný, popadnouc se za kord, řekne a strčí s ní:
I nechci ji slyšet více,
dejte ji tam katům v ruce,
ať ji hned dá do vězení
do dalšího poručení.

*Tu se služebníci pokloní a vezmouce ji dávají ji katům v ruce.
A řekne služebník:*

Mistře, máš ji opatřiti,
vězením tuhým stížití,
neb nám krále nic netěší;
zachovej se k ní, jak sluší.

Tu ji hned kat na řemen vezme a řekne:

Hej, slyšíš-li, co praví ti?
Mám tě do řemene vzíti.

Dorota směle odpoví:

Čiň, co jest poručeno ti,
nechci se nic strachovati.

*Tu král vstane a chodí po světnici, smutně drbaje se v hlavě,
a říká:*

Sám již nevím, co činit mám!
Kažte sem jít jejím sestrám,
neb naší víry jsou ony
i bohům našim se klaní.

Tu jdou pro ně a služebník I. řekne:

Panny, máte ihned jíti,
před krále se postaviti.

Sestry obě: My rády k jeho Milosti
půjdeme hned s ochotností.

Tu jdou; přijdouc před něho, pokloní se, řekne sestra I.:
Zdráv budiž, pane náš králi,
my, tvé služebnice malý,
teď sme na tvůj rozkaz přišly,
před tebe se postavily.

Král, libě k nim řkouce:

Proto jsem vás zavolati
kázal, to chci oznámiti,
že jsem chtěl mít za manželku
Dorotu, vaši sestřičku.
Ona svého Boha přece
nechce opustit na krátkce.
Protož vy k ní do žaláře
jděte, ať se vám otevře.
Proste a mluvte vy to k ní,
ať se našim bohům klaní!
Jestliže ji namluvíte,
dám vám velké zboží, zvíte.

Sestra I. odpoví:

Chcem tak, králi, učiniti
a tvůj rozkaz naplniti.

*Tu jdou a služebník jde za nimi na poslech, co budou říkat,
aby to zase králi oznámil. Ony, přijdouc, řeknou k katu:*

Máš nám žalář otevřítí
a k Dorotě nás pustiti.

Kat jim otevře a řekne:

Nuž, jděte sem, žáby, volně,
než nevím, kdy budete vně.

Sestra I.: Doroto, naše sestřičko,
pozoruj nás teď maličko!

Slyšely sme, že král míti
chce tě, za manželku vzíti,
a ty že ho poslechnouti
nechceš, jemu v tom svoliti.
Pročež sme naschválně k tobě
přišly nyní v této době.
Co myslíš, že se vězet dáš,
a ty snad své lepší neznáš?
I proč se nemáš klaněti
našim bohům a je ctíti?
A budeš slavnou královnou,
po všem světě rozhlášenou.

Sestra 2.: I já ti též k tomu radím
a za to tě velmi prosím.
Učiň tak a budeš dosti
všeho míti do sytosti,
spolu též i také s námi
vždycky, až i do skonání.

Dorota zuřivá:

Ó, vy bezelstné opice!
Ó šlundry, nevážné psice!
Co jest vás sem ďábel poslal,
aby mne v svá osidla vzal?
Co tehdy pro zdejší mocnost
mám ztratit nebeskou radost?

Tu jim zase pěkně mluví a na ně ruce klade:

Radši vy, moje sestřičky,
přeroztomilé dívčičky,
neslužte víc ďáblu zlému,
obratte se k Bohu mému!
Nebo ti vaši bohové
jsou jen ďábelské nástroje.
Jestli to neučiníte,
v pekle se s nimi octnete.

A pakli se obrátíte,
s Kristem v nebesích budete,
kdež jest radost nevýmluvná,
Pánu Bohu chvála věčná.

Tu obě sestry kleknou na zem a říkají spolu:

Otče náš milý, Jezu Kriste,
narozený z panny čisté,
budiž tobě chvála věčná
od nás vzdána, ustavičná,
že jsi nás k sobě obrátil
a skrz Dorotu přivedl.
My pevně věříme v tebe,
otevři nám hříšným nebe.

Služebník 2. se navrácuje k králi, oznamujíc jemu:

Milostivý králi, pane,
prosím, rač málo slyšet mne!
Dorota sestry přivedla,
v křesťanskou víru uvedla.

Král s křikem: Holla, hned běžte pro katy,
ať jsou obě sestry sťaty!

Služebník 1. jde a volá na Janku:

Holla hej, Janku, poslouvej
a na to pilný pozor dej:
Král ráčí Jeho Milosti
poroučeti s zuřivostí,
aby obě sestry stal
a záplatek od něho vzal.

Kat: Dobře, a já tak učiním,
oběma jim hlavu skolím.

Tu jde pro ně a mluví k Dorotě:

Hle, Doroto, co jsi svedla?
O hrdlo sestry přivedla.
Mám je ihned obě stíti
a králi zas oznámiti.

Vy, pacholci, je vezměte,
 koberce tu jim prostřete.
Tu je pacholci berou a Dorota zatím říká :
 Budiž tobě, Kriste, chvála
 vždy, až na věky vzdávána,
 že mé sestřičky vzaly tu
 mučedlnickou korunu.
 Prosím, přijmiž je k milosti
 spolu se mnou do radosti,
 tu, kdež jest chvála bez konce,
 blahoslavená Trojice.
Anděl : Aj, Doroto, uslyšela
 milost nebeského Pána!
 Nemeškej za ním přijíti,
 nebeskou korunu vzíti.
Tu kat káže jim kleknouti a praví :
 Panenky, chtějte kleknouti
 a pod meč mi hlavu dáti.
 Klekni nejprv, panno starší,
 a ty drobet počkej, mladší!
Tu dobyde meč a setne ji :
 Holla, totoť jest první kunšt,
 počkej, bude-li...
Utírá meč a káže druhé kleknouti :
 Nu, ty také, žábo malá,
 neb nestojíš za nic zhola,
 že mám meč svůj obnažiti
 a jej na tobě zkusiti.
Tu meč schová a řekne :
 Nu, již sem práci vykonal,
 půjdu, an tamto sedí král.
Přijde před krále, řekne :
 Pane, rozkaz jsem naplnil,
 ty obě sestry uklidil.

Král : Nyní tobě teď děkuji
 a toto tobě daruji.
 Zatím hled' věrně sloužiti,
 chci tě víc potřebovati.
Hodí mu peníze na zem, kat vezmouc je poskočí sobě a řekne :
 Aj, tento dar já přijímám,
 zatím se poberu jinam.
Král k služebníkům praví :
 Pěknou, šlechtnou Dorotu
 přede mne postavte hned tu.
Jdou oba pro ni a služebník 2. praví :
 Doroto, máš k králi jíti,
 chce tě ještě vyslyšeti.
Dorota : Aj, nežádám sobě jistě
 více býti na tom světě,
 než za mými sestřičkami
 chci jít na smrt rozmilými.
Jdou s ní před krále a král k ní :
 Medle, lituj těla svého,
 Doroto, ušlechtilého
 a nebuď tak zatvrdilá,
 jako skála neustupná,
 a bohům se našim klaněj,
 budeš mou královnou, to znej!
Dorota zuřivě odmlouvá :
 Nepokoušej mne, pohane,
 krvavý lotře, tyrane!
 Darmo o všecko pracuješ,
 mne v pravdě míti nebudeš.
 Mámt' já ženicha milého,
 Krista Pána, choti svého.
 K němuť já se jíti strojím,
 čekáť mne on, to dobře vím.
 Čistotu mu chci zachovat
 a na tom též mile skonat.

A protož ty hned na krátce
spokoj se, prokletý zrádce!
Král hněvivý: Ach, ach, ach, nešlechetná ty,
nechceš přijíti mé rady,
protož ihned ji tam vemte,
bez milosti ji stít dejte!

Služebník 2. jde pro kata a řekne mu:
Mistře, máš se zachovati
k ní a bez meškání stíti,
nebo krále poslechnouti
nechce, mu v ničemž svoliti.

Kat ji vezme a řekne:
Pod sem, ty zlostná Doroto,
setnu ti hlavu, měj za to.
Teofil: Hej, Doroto, kdež tak spěšně
pospícháš, velmi radostně?
Dorota: Pospíchám já k choti svému,
ženichu nejmilejšímu,
do zahrady přerozkosné,
ovoce a vůně plné.
Tam já se budu těšiti,
růže a kvítí trhati.

Teofil: Poněvadž k nejmilejšímu
pospícháš ženichu svému
do ráje tak rozkošného,
pošli mně též růže z něho;
tak poznám, že pravdu mluvíš,
jestli to skutkem naplníš.

Dorota: Chci ti vše ráda splniti,
jen mne chtěj v paměti mít!

Kat: Doroto, tuto poklekni
a málo drobet se nahní!

Vytáhne meč.

Tak abych já svůj meč ostrý,
na obě strany broušený,

mohl tím lépe zkusiti,
svému pánu se líbiti.

Tu ji setne a řekne:

Hej, totož jsem redlich svedl,
bodež bych zas tak dovedl!

*Tu se obleče. Anděl jde k němu a (on), uhlídajíc anděla,
padne na zem a praví:*

Ó Bože, co se to dítí
počíná, tamto svítiti?
Tot jest věru Boží anděl,
s nebe poslaný Rafael,
jenž nese Teofilovi
dar od Doroty poslaný!

Anděl jde k Teofilovi polehku.

Bože, rač mi odpustiti,
co jsem já musel dělati!
Dej mi se v nebi shledati
s Dorotou, tebe chváliti!

Anděl mluví k Teofilovi a služebník poslouchá:

Teofile, Dorota ti
teď poslala růže, kvítí
z ráje zahrady rozkošné,
vonné a milosti plné.
Tam se svému choti těší,
ženichu Kristu Ježíši.

Služebník 2. oznamuje králi a král nastavuje uši:

Ach, ouve, ouve, králi, zle,
na obě strany nedobře!
Tam písař náš nešlechetný
poslechl také Doroty.
Již Krista Pána vzývá
a, až se rozlíhá, zpívá.

Král zuřivě vzkřikne:

Aj, brzo, kde jest pak náš kat?
Ten nešlechetník ať jest hned stát!

Služebník 2. poroučí katu :

Janku, máš písaře stíti
a potom k králi přijíti.

Kat jde k němu a praví mu :

Hle, písaři, mám tě stíti,
což tomu ráčíš říkati?

Teofil : Což tomu mám já říkati,
než Bohu duši poručiti?

Klekne.

Ó Bože, rač mi to dáti,
abych se mohl shledati
v nebi s Dorotou, tě chváliti,
na věky „Amen“ zpívati.

Kat smutně k němu a pacholek nastavuje ucha.

Kat : I já sobě též vinšuji
a křestanem také sluji,
s tebou hned hlavu pod meč dám,
v nebi se s Dorotou shledám.

Pacholek jde na mistra králi žalovat a praví :

Naslech jsem jistotně, králi,
že můj mistr Boha chválí;
ráčíš-li mně poručiti,
chci jej hned sám odpraviti.

Král mu poroučí :

Vezmi hnedky meč od něho,
po své vůli připrav jeho!
Nalož s nimi co jiný kat,
ať jest ten nešlechtník hned sťat.

Tu (pacholek) jde a bere meč od něho a říká takto :

Dej, mistře, dej mi meč tento,
král poroučí, věz jistě to,
protože jsi nad ním zradil,
po Dorotě se obrátil.
Klekni také na to místo,
koštujit já štěstí toto.

Mistr klekne a praví :

Totoť jsem sobě vysloužil
a tebe tomu vyučil.
Konej všecko přece dále,
což poručeno od krále.

Tu mu učiní dost a volá na Teofila :

Pod' sem také ty, písaři,
zlý a nešlechtný lháři,
ať tobě to též udělám,
nebo již k králi pospíchám.

Teofil klekne a kat od něho, až se pomodlí a služebník se s ním rozžehná, na stranu odejde :

Ach, má poslední hodina!
Zlá, nešlechtná novina!
Teď máš, služebníče věrný,
z ruky mé prsten puštěný
a tobě též kabát dávám.
Ó Bože, již já umírám.

Smutně služebník se s ním žehná a kat pohotově :

Ó, milý pane, Bohu vás
poroučím v tento smutný čas.
Poněvadž máte umříti
a ode mne z světa jíti,
Bohu poručení buďte,
vím, že mne k sobě dočkáte.

Tu jej setne a řekne druhému pacholku :

Bratře, pomoz mi ho nýsti,
však budeme spolu jísti.

Pacholek, když ho nesou, řekne :

Ba, však ty to všecko selžeš,
raději to sám sežereš.

Pacholek I. : Věř mi, žeť polovici dám,
to, což nyní dnes vydělám.

Tu jde k králi a král mu řekne :

Ty-li jsi ten, jenžs nám k vůli
učinil všecko pohodlí?

Pacholek I. : Ját jsem ten, králi šťastný,
ze všeho světa vybraný.

Král hodí mu peníze a řekne :

Teď máš za práci dukáty,
kupiž sobě pěkné šaty.

Pacholek I. : Hoj, nyní se dobře daří,
věru, půjdeme k večeři.
Pomoz mi peněz sbírat,
však budeme spolu pít.
Již já půjdu od tebe domů,
ještě sobě skočím k tomu;
přibera se do hospody,
naleznu tam švarné dudy.
Tam mi na ně budou pískat,
až mi bude srdce pleskat.
K tomu děvečku při boku
povedu sobě za ruku.
Za kterýž svůj kunšt za smělý
napiju se švarnou chvílí.
Při tom znamenitý rejď svedu
a odtud se hned poberu,
v zemi daleko neznámé,
tamť zůstanu do smrti své.

EPILOGUS

Ještě já na plac vycházím
a nyní se tuto stavím.
Prosím, račte mne slyšeti,
málo se poutišiti!

Vím, že ste všecko viděti
ráčili, také slyšeti
o svaté panně Dorotě,
ač krátce i také sprostně.
Však za to všickni žádáme,
uctivě také prosíme,
račte v dobré obrátiti,
však jsme k tomu všickni děti.
A s tím již bene valetě,
všichni se dobře mějte!